

Розділ 1.3. ОДНОШАРОВИЙ ЕПІТЕЛІЙ

Одношаровий епітелій поділяють на *однорядний* та *багаторядний*. В однорядному епітелії всі клітини мають однакову форму і розмір, а їх ядра розташовуються на одному рівні. У багаторядному епітелії внаслідок різних видів, розмірів і форм клітин їх ядра лежать на різних рівнях, але всі епітеліоцити контактують з базальною мембраною.

Одношаровий плоский епітелій

Одношаровий плоский епітелій (мезотелій) складається із одного шару плоских клітин, які лежать на базальній мембрані, мають полігональну форму і нерівні краї, містять невелику кількість цитоплазми і одне чи два ядра.

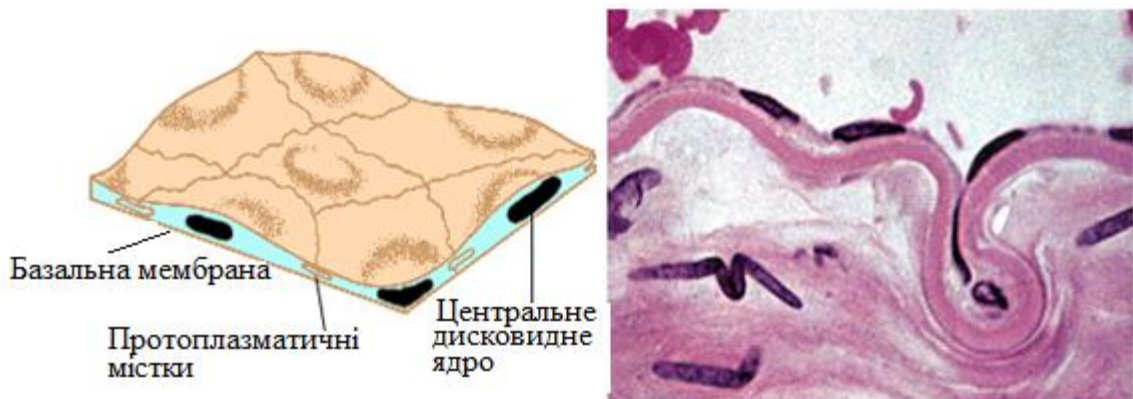

Рис 1. Одношаровий плоский епітелій

Мезотелій вистилає поверхню навколосерцевої сумки (перикард), поверхні листків плеври, вісцеральну і парієтальну очеревини та інші серозні оболонки.

Функція – сприяє вільному ковзанню серця, легень і кишечника в їхніх порожнинах, у кровоносних судинах і камерах серця зменшує тертя протікаючих рідин.

Одношаровий кубічний епітелій

Одношаровий кубічний епітелій утворений клітинами кубічної, а в площині – квадратної форми, з ядром, яке розташоване в центрі. Він вистилає окремі каналці та збірні трубочки нирки, утворює стінку фолікулів щитоподібної залози, вивідні протоки печінки, підшлункової залози, дрібні бронхи.

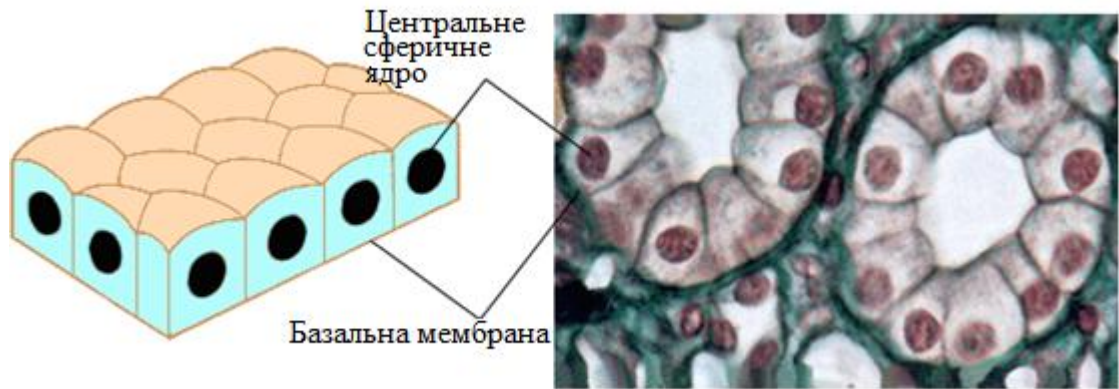

Рис 2. Одношаровий кубічний епітелій

Одношаровий циліндричний (призматичний) епітелій

Одношаровий циліндричний епітелій покриває поверхню шлунку, кишечника, вистилає крупні протоки підшлункової залози, крупні жовчні протоки, жовчний міхур, маткової труби, стінки каналців нирки.

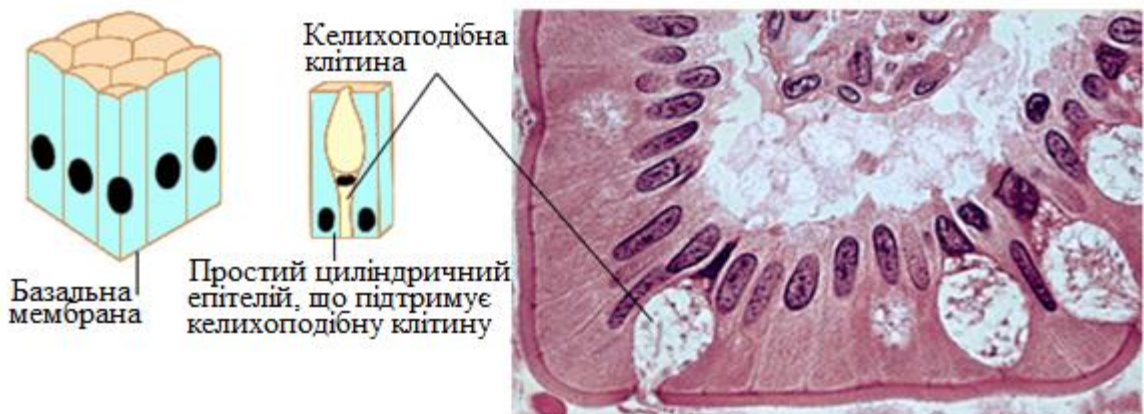

Рис 3. Одношаровий циліндричний епітелій

Він утворений циліндричними клітинами, висота яких більша їх ширини і мають ядро, розташоване біля основи. Часто призматичні епітеліоцити забезпечені безліччю мікворосинок, стереоцилій або вій. Мікворосинчасті клітини превалюють в епітелії слизової оболонки кишечника і жовчного міхура. У циліндричному епітелію шлунка, тонкого і товстого кишечника зустрічаються келихоподібні клітини, що виділяють слиз, який оберігає шлунок і кишечник від механічних і хімічних ушкоджень.

Одношаровий війковий (миготливий) епітелій

Одношаровий миготливий епітелій представлений клітинами циліндричної форми, що мають на вільних поверхнях численні війки й асоціюються з келихоподібними клітинами, які декретують слиз.

Він вистилає порожнини дихальних шляхів, яйцепроводи, шлуночки головного мозку, спинномозковий канал.

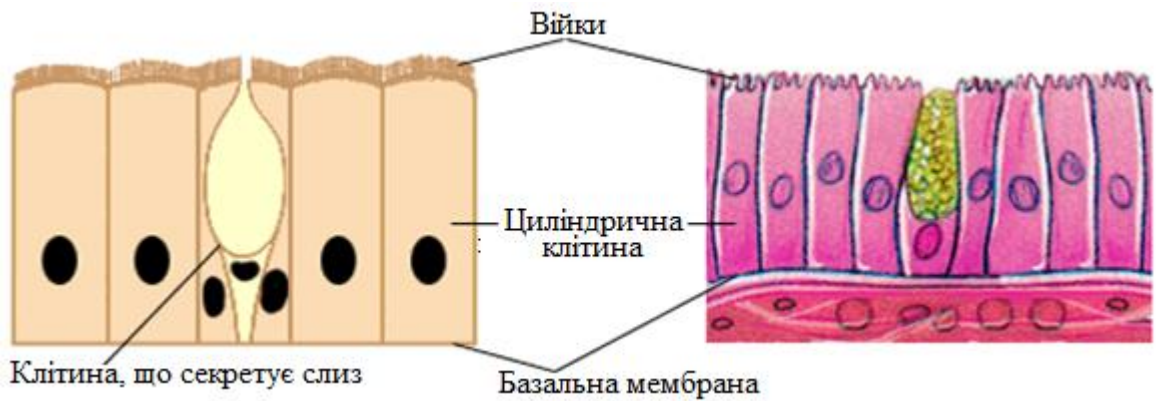

Рис 4. Одношаровий миготливий епітелій

Багаторядний (псевдобагатошаровий) епітелій

Утворений клітинами різної форми і висоти переважно з овальним ядром. Ядра розташовуються на різних рівнях. Всі клітини лежать на базальній мембрані, проте не всі вони досягають просвіту органу. В цього типу епітелію розрізняють 3 види клітин:

базальні епітеліоцити – утворюють нижній (глибокий) ряд клітин. Вони є джерелом оновлення епітелію (щодня оновлюється до 2 % клітин);

вставні епітеліоцити – малодиференційовані, такі, що не мають вій або мікрворсинок і що не досягають просвіту органу. Вони розташовані між поверхневими клітинами;

поверхневі епітеліоцити – подовжені клітини, що досягають просвіту органу. Ці клітини мають округле ядро і добре розвинені органели, особливо комплекс Гольджі і ендоплазматичну мережу. Апікальна цитолема вкрита мікрворсинками, віями.

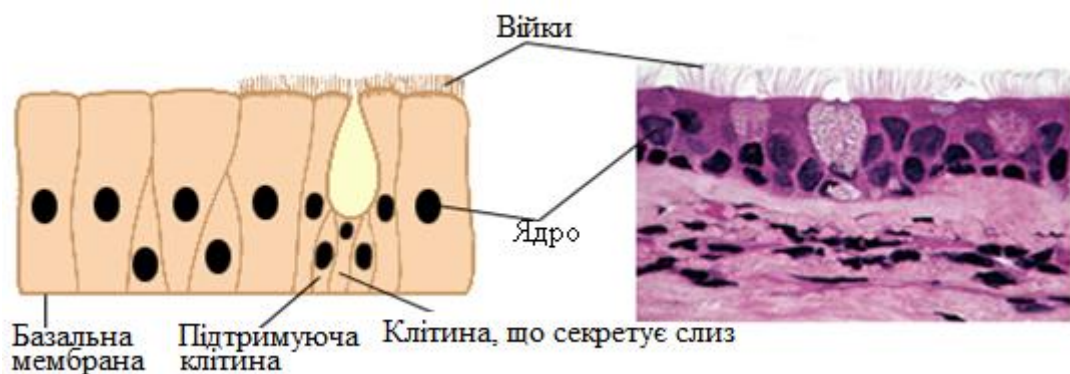

Рис 5. Багаторядний епітелій

Війчасті клітини покривають слизову оболонку носа, трахеї, бронхів, безвійкові – слизову оболонку частини чоловічої уретри, вивідних проток залоз, проток придатка яєчка і сім'явивідних проток.